

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»

Ікона «Спас Чернігівський»

В експозиції Спасо-Преображенського собору відтепер знаходиться ікона «Спас Чернігівський» – вперше реконструйований втрачений образ храмової ікони XI ст. зі Спаса, за зображенням на печатці XII ст., яке фактично слугувало прорисом для сучасного іконописця Андрія Комарницького.

Дослідження печатки та ініціатива відновлення старовинної ікони належить історику, голові Українського інституту національної пам'яті Олександру Алфьорову. Ікона була подарована заповіднику Олексієм Шереметьєвим (співзасновник Музею Шереметьєвих) під час презентації в Чернігові спеціального випуску журналу «Антиквар», присвяченого архітектурній перлині України – Спасо-Преображенському собору XI ст. В журналі детально описано процес створення та написання ікони.

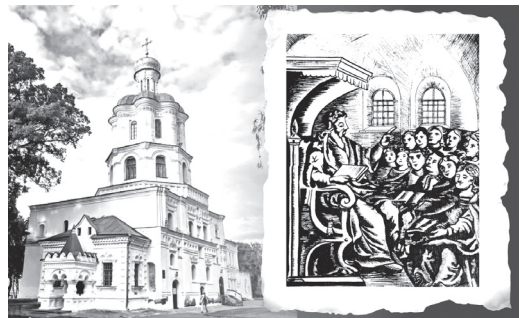
Зберігаємо святині

Стажування художників-реставраторів нашого заповідника Олександра Ткача та Павла Солобая в Національному науково-дослідному реставраційному центрі України під керівництвом художників-реставраторів вищих кваліфікаційних категорій – Олександра Оришчака (твори з металу) та Ганни Шустіної (твори станкового олійного живопису) забезпечили нові знання, практики, методику та співпрацю з кращими реставраторами України.

Щира подяка колегам з реставраційного центру за таке важливе підвищення кваліфікації для збереження унікальних музейних предметів фондової колекції заповідника!

Перші студенти Колегіуму

Згадуємо про перших чернігівських «спудеїв», які навчалися у Чернігівському колегіумі – першому такому закладі на Лівобережній Україні.

Студентське життя передбачало: початок і закінчення дня молитвою; навчанню впродовж дня; участь у богослужіннях.

«Спудеї» влаштовували публічні диспути – інтелектуальні змагання, ходили з вертепами – пересувними ляльковими виставами та співали в хорі.

Найдзбішні студенти мали змогу підробляти на «кондиціях» – навчати дітей із заможних родин, тобто займатися репетиторством.

Вступали вони до студентського товариства (конгрегації), в ім'я Богородиці Непорочної Зачаті, зображення якої прикрашало печатку Колегіуму.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

3 історії кабінету-опочивальні письменника

18 квітня 1955 року відбулося засідання Науково-методичної ради Чернігівського державного літературно-меморіального музею Михайла Коцюбинського (колишня назва). Голова НМР – директор музею Хома Коцюбинський. На обговорення було виставлено 5 питань. Одне з них – реставрація кабінету Михайла Коцюбинського.

Виступаючи, член ради, старша наукова співробітниця Катерина Коцюбинська, зазначила, що у зв'язку з перспективою розширення музею на весь меморіальний будинок, з'явилася можливість хоч одну кімнату реставрувати повністю. Такою кімнатою може бути кабінет-спальня, у якій розташовані особисті речі Михайла Михайловича, які у 1934 році з Чернігівського історичного музею були передані до музею Коцюбинського.

Оскільки в Чернігові нічого з меморіальних речей знайти не вдалося, треба і далі вести пошук, а в разі не знаходження – замовляти копії. Це можна зробити лише за допомогою спогадів членів родини та сучасників, які відвідували Михайла Михайловича в Чернігові.

Присутні підтримали пропозиції Катерини Коцюбинської і зазначили, що реставрація кімнати є дуже важливою справою. Такі кімнати справляють велике враження на відвідувачів.

Тож, було прийнято наступне рішення: звернутися до сучасників Михайла Коцюбинського та членів родини з проханням допомогти своїми спогадами у справі реставрації кабінету-спальні, зокрема зупинитися на наступних моментах.

Якими шпалерами було оклеєно стіни, якого кольору та, по можливості, якого візерунку. Як гардини були на вікнах. Яке ліжко чи канапка були у Михайла Михайловича, під якою стіною стояло. Як ще меблі були в цій кімнаті.

Протокоу засідання НМР від 18 квітня 1955 року. Державний архів Чернігівської області, Ф. Р-2127. Оп. 1. Спр. 66. Арк. 9–10.

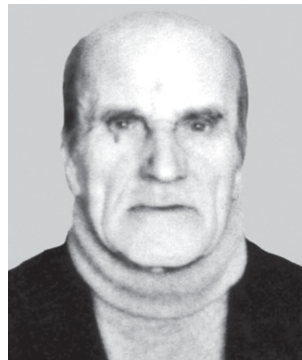
Катерина Яківна Коцюбинська (Бедризова).
15 липня 1955 року.
З фондів музею.

Лауреати премії імені Михайла Коцюбинського

Доля і творчість Миколи Клочка

«Як у справжніх поетів, він не має в надужитку метафор з поетикою, його почуттєва гама досконало стримана, картини природи блискучі своєю небагатослівною конкретністю, кожен вірш заокруглюється по-мистецькому точним узагальненням – ці вірші дуже прозорі, тож і легкі. Хай у них не буринуть пристрасть, хай вони мають холоднувату рафінованість – у них відбито живу душу і багатий, яскравий світ», писав про Миколу Клочка (1934 – 2019) відомий український літератор Валерій Шевчук.

Непроста доля судилася нашому землякові, уродженцю с. Парафіївки Ічнянського району на Чернігівщині. Вісімнадцятирічного Миколу Клочка, студента Київського гір-

ничого технікуму, за політичні переконання було засуджено до 25 років ув'язнення. Після смерті Й. Сталіна юнак був реабілітований. Закінчивши філологічний факультет Київського університету імені Тараса Шевченка, Микола Павлович учителював у школах Київщини, Черкащини, Чернігівщини. Окрім української, вільно володів п'ятьма іноземними мова-

ми. Педагогічну діяльність Микола Клочко успішно поєднував з літературною творчістю.

Вірші Клочка друкувалися у періодичних виданнях: журналах «Ранок», «Дніпро», альманасі «Вітрила», а також на сторінках багатьох українських газет.

У 2004 – 2009 роках письменник видав дві книжки афоризмів, збірки поезій та оповідань «Роза вітрів», «Вишнева вежа», «Настрої», «Будні», «Розмисли» та ін.

За книги «Афоризми» в 2-х томах і «Вишнева вежа» письменник і журналіст Микола Павлович Клочко у 2009 році здобув звання лауреата Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського у номінації «Проза».

Відомий краєзнавець Микола Таратин

«Ще школярем Микола Таратин зацікавився трагічними подіями далекого 1905 року, коли місцеві багатії-верховоди вчинили жорстокий самосуд над шістнадцятьма бідняками-повстанцями, які розгромили економію поміщика Гриневського. Це, як відомо, лягло у основу заключних розділів повісті Михайла Коцюбинського «Фата моргана». Тоді, у 1938 році, оповідання семикласника було надруковано у обласній газеті.

Пізніше, вже після війни, яку Таратин пройшов піхотинцем, працюючи директором у школі рідного села Вихвостова, він створив унікальний народний музей повісті «Фата моргана», для якого у 1983 році було споруджено спеціальне приміщення. У ньому вже тоді було більше 7 тисяч експонатів». Так писав

Володимир Сапон у спогадах про Миколу Павловича Таратина під назвою «Хата на околиці».

Педагог і краєзнавець Микола Таратин (1921 – 2001) упродовж 1946 – 1981 років був незмінним директором Вихвостівської школи. Він став автором понад сотні оповідань, нарисів, наукових розвідок. Дописи М. П.Таратина з'являлися у журналах «Ві-

тчизна», «Україна», «Кур'єр Кривбасу», «Історичний журнал», у багатьох районних та республіканських газетах.

У 1994 році Микола Павлович Таратин був удостоєний звання лауреата Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського у номінації «Народознавство» за велику роботу з вивчення і популяризації творчості М. Коцюбинського.

Уже після смерті Миколи Павловича його молодша донька Лідія видала омріяну батькову 700-сторінкову книгу «Больно ступать по сердцу», а також книги «Моє село», «М. Коцюбинський і село Вихвостів», збірку спогадів про батька «Вінок пам'яті». Активно допомагала у підготовці до друку цих книг старша донька краєзнавця Валентина.

Академік Віктор Дроботько

Віктор Григорович Дроботько – творець української школи мікробіології.

На півдні Чернігівщини, де вже досить повноводний Удай робить крутий вигин навколо Лисої гори, серед солов'їних гаїв, духмяних лук зачалася старовинне козацьке село Дігтярі Прилуцького повіту Полтавської губернії (нині – Прилуцький район) з маетком Софії Галаган та ремісничими майстернями. У добротній хаті, яка ще й зараз височить у центрі села, восени, 23 листопада 1885 року в родині сільського фельдшера Григорія Дроботька з'явився хлопчик, якого назвали Віктором.

Батько помер ще молодим у 1894 році.

Віктор закінчив церковноприходську школу і у 1896 році земство направило його на свою стипендію до Прилуцької гімназії, яку він закінчив у 1905 р.

Маючи великий потяг до медичної справи, того самого року Віктор Дроботько вступає на медичний факультет Київського університету. Та не довелося юнакові тоді втілити свою мрію – стати лікарем. Він захопився хвилею революційних подій 1905–1907 років, за що був звільнений з університету та засуджений на півроку до буцегарні Прилук. Після відбування покарання його на 2 роки відправили під нагляд поліції в рідне село Дігтярі. У 1908 році він вдруге вступає до Київського університету, який успішно закінчує в 1913 році.

Ще будучи студентом, Віктор Дроботько виявив цікавість до наукової роботи і у 1912 році в лабораторії відомого професора А. Д. Павловського виконав своє перше дослідження на тему: «К вопросу о патогенезе артериосклероза», удо-

стоєне золотої медалі, премії ім. М. І. Пирогова та опублікуване в «Университетских известиях». У цій роботі вперше автором було розкрито роль бактеріальних токсинів у патології кровоносних судин.

Віктор Дроботько працював земським лікарем у селі Бобрик Роменського повіту Полтавської губернії, а потім ординатором, завідувачем діагностичної лабораторії Роменської міської лікарні та санітарно-гігієнічної лабораторії на Сумщині і продовжував займатися науковими пошуками.

Після переїзду до Києва у 1925 році учений працював у Санітарно-бактеріологічному інституті. Із 1931 року – в Інституті мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного, де створив відділ медичної мікробіології, а з 1944 по 1962 рік очолював інститут.

В. Г. Дроботько відіграв значну роль у розвитку мікробіології в Україні. Його роботи по бактеріофагах, антибіотиках, мікобактеріях, бактеріології питань туберкульозу мали прикладне значення. Під його керівництвом створено препарати «іма-

нін» і «новоіманін».

Він – автор понад сотні наукових праць, семи монографій, виховав покоління українських мікробіологів. Керівництво товариством епідеміологів, редагування журналу, участь у створенні наукових шкіл – усе це свідчить, що він був не тільки дослідником, а й організатором науки в Україні.

Віктор Григорович мало розповідав про своє життя, а жвавішав лише тоді, коли йшлося про справи чи турботи іншого, віддавав усе своє велике серце і невгамовну енергію ближньому. Проте з розповідей його доньки Світлани Вікторівни Афонської (Дроботько) випливає, що Віктор Григорович мав багате, наполене вщерть цікавими справами та інтересами особисте життя.

Ще в гімназії Віктора Григоровича надзвичайно цікавила драматургія, сценічне мистецтво. Вів щоденник, записував народні пісні, сам писав вірші та балади, які, на жаль, через його відому скромність не спромігся опублікувати.

Можна гадати, що художні смаки йому прищепила мати, яка мала

відповідну освіту і працювала в Дігтярях на фабриці художніх виробів (у той час – школі майстрів) начальником цеху. Там же працювала і сестра Віктора Григоровича – Олена, яка також мала великі успіхи у прикладному мистецтві.

Можливо, не всім була відома його велика любов до музики, поезії. Однак про одне з його захоплень, мабуть, знали усі. Будучи пристрасним рибалкою, Віктор Григорович з друзями часто виїжджав на Дніпро в село Плюти, що під Києвом, де була його дача, рідше – у село Дігтярі, де він народився і провів свої молоді роки.

За видатні заслуги перед наукою доктор біологічних наук (1936 р.), академік АН УРСР (1948 р.) Віктор Григорович Дроботько був удостоєний високих державних нагород, здобув звання Заслуженого діяча науки УРСР, а також став лауреатом премії ім. Д. К. Заболотного АН УРСР (посмертно, 1968 р.).

Віктор Григорович Дроботько помер 10 вересня 1966 року у м. Києві, де прожив останні десятиліття свого життя. Похований на Байковому кладовищі.

Чернігівська обласна бібліотека ім. Русових